

CAPITOLUL I

SISTEMUL POLITICO-ADMINISTRATIV AL DANEMARCEI

Secțiunea 1. Repere istorice

Prima Constituție a Danemarcei datează din 1665, fiind cunoscută sub denumirea de „*Legea Regelui*”¹ – fiind una dintre primele Constituții europene. De asemenea, a fost singura Constituție formală absolutistă a Europei, conferindu-i Regelui Frederic al III-lea putere absolută și înlocuind vechiul sistem feudal. Alte acte constituționale datează din 1849, 1866, 1915, 1920 și 1953, fiind inspirate de constituțiile Belgiei și Norvegiei, iar în ceea ce privește drepturile civile modelul l-a reprezentat Constituția Statelor Unite ale Americii din 1787. De remarcat este faptul că nicio Constituție daneză nu a fost amendată vreodată, așa încât, de fiecare dată, o nouă Constituție a luat locul celei deja existente.

Introducerea Constituției liberale din 1849² marchează sfârșitul regimului absolutist instalat cu două secole înainte, în 1660, și debutul perioadei de tranziție spre regimul democratic parlamentar, întrucât stabilește forma de guvernământ a statului ca monarhie constituțională, bazată pe un sistem parlamentar reprezentativ. Conform Constituției din 1849, Parlamentul era bicameral.

¹ Silviu Gabriel Barbu, *Constituția Regatului Danemarca. Prezentare generală*, în Ștefan Deaconu (coord.), Ioan Muraru, Elena Simina Tănăescu, Silviu Gabriel Barbu, *Codex constituțional. Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene*, Vol. I., Editura Monitorul Oficial, București, 2015, p. 440-443.

² Christoffer Green-Pedersen, Asbjørn Skjoveland, *Le Denmark*, în Jean Michel De Waele, Paul Magnette (dir.), *Les démocraties européennes. Approche comparée des systèmes politiques nationaux*, Armand Colin, Paris, 2008, p. 104.

Actuala Constituție a Danemarcei a fost adoptată la data de 5 iunie 1953. Aceasta consacră Parlamentul unicameral și, totodată, permite accesul la tron și pentru femei, situație reglementată în Actul de succesiune la tronul Danemarcei din 27 martie 1953 (revizuit în 12 iunie 2009). De asemenea, au fost aduse unele modificări procedurii de revizuire a Constituției. Astfel, aceasta este declanșată la propunerea Parlamentului, cu acordul Guvernului, fiind supusă votului electoratului, iar pentru validitatea revizuirii, trebuie să voteze în favoarea acesteia 40% dintre alegători.

Această Constituție a intrat în vigoare imediat după adoptare. Ultima Dietă (Rigsdag) aleasă conform Legii privind Constituția Regatului Danemarcei din 1915, cu modificările din 10 septembrie 1920, a continuat să existe până la organizarea de noi alegeri, conform reglementărilor prevăzute în Partea a IV-a. Până la momentul desfășurării noului proces electoral, au rămas în vigoare prevederile stabilite pentru Dietă prin Legea privind Constituția Regatului Danemarcei din 1915, cu modificările ulterioare.

Constituția daneză (Grundloven) este sistematizată în 11 Secțiuni și are în total 89 de articole. Este una dintre constituțiile mai eliptice, cu un număr restrâns de norme.

Etape importante ale evoluției Danemarcei

Perioada	Evoluții constituționale
1397-1523	Uniunea dintre Norvegia și Suedia
1814	Norvegia își proclamă independența
1848	Abolirea absolutismului
1849	Prima Constituție liberală
1901	Guvernul devine responsabil în fața Parlamentului
1914-1918	Danemarca își declară neutralitatea în primul Război Mondial
1915	Reforma constituțională, femeile dobândesc drept de vot
1940-1945	Ocupația germană
1945	Membru fondator al Națiunilor Unite
1949	Aderarea la NATO
1973	Aderarea la Comunitățile europene
1993	Membră a Uniunii Europene

Sistemul politic danez poate fi caracterizat drept unul simplu, în care guvernele sunt minoritare, iar coalițiile ultramajoritare sunt regula. Partidele politice sunt cheia de boltă a sistemului politic danez. Parlamentul reprezintă arena pentru partidele politice care formează Guvernul.

Secțiunea a 2-a. Parlamentul danez – Folketing

§1. Alegerea și organizarea Folketing-ului

1.1. Desemnarea membrilor Folketing-ului

Din anul 1849 până în 1953, Folketing-ul era una din cele două Camere ale Parlamentului bicameral – Risdag (Parlamentul regal). Cealaltă Cameră era Landsting, Camera Superioară. Odată cu adoptarea Constituției din 1953, Landsting-ul a fost eliminat, Parlamentul danez devenind un Parlament unicameral³.

Parlamentul actual este alcătuit dintr-o adunare unică ce nu poate număra mai mult de 179 de membri⁴, dintre care doi membri sunt aleși din Insulele Feroe, iar alți doi din Groenlanda⁵. Membrii Parlamentului sunt aleși prin vot universal și direct pentru un mandat de 4 ani. Astfel, 135 de parlamentari sunt aleși în cele 10 circumscripții electorale, în timp ce 40 de mandate sunt repartizate de o asemenea manieră încât să asigure reprezentarea proporțională a partidelor politice la nivel național⁶. Sistemul electoral danez este un sistem simplu, dar totuși cu o repartizare complexă⁷.

Pentru a candida la alegerile legislative, candidații trebuie să îndeplinească următoarele condiții⁸:

- să aibă naționalitatea daneză;
- să aibă domiciliul permanent în Regat;
- să aibă vârsta necesară pentru exercitarea dreptului de vot (18 ani)⁹;
- să nu fi fost declarată în incapacitate de a-și desfășura activitatea¹⁰.

³ Sediul Folketing-ului se află la Christianborg.

⁴ Date despre sistemul electoral danez pot fi consultate pe: <https://elections.sim.dk/parliament-elections/>

⁵ Art. 28 din Constituție.

⁶ Partidele politice trebuie să atingă pragul electoral de 2% pentru a intra în Parlament.

⁷ Folketing (Parliamentary) Elections Act (Legea privind alegerea Folketing-ului) - Actul Nr. 369 din 10 aprilie 2014 - file:///C:/Users/Cab/Downloads/Denmark_Parliamentary_election_act_2014_en.pdf

⁸ Partea I, art.1 din Legea pentru alegerea Folketing-ului.

⁹ Vârsta necesară pentru exercitarea dreptului de vot poate fi oricând modificată prin lege.

¹⁰ Prin lege se stabilește în ce măsură o condamnare penală și serviciile de asistență publică constând în ajutoare sociale conduc la pierderea drepturilor electorale.

Este eligibilă pentru a fi aleasă în Parlament orice persoană care are drept de vot¹¹ la alegerile pentru acesta, cu excepția celor care au fost condamnate pentru o infracțiune care, în ochii opiniei publice, le face nedemne pentru a deveni membrii în Parlament. Funcționarii publici care sunt aleși membri ai Parlamentului nu au nevoie de permisiunea Guvernului pentru ca mandatul lor să fie validat. Exercitarea dreptului de vot este reglementată de Legea electorală care, în vederea asigurării unei reprezentări în proporții egale a diferitelor opinii ale electoratului, fixează modul de scrutin și decide dacă va fi adoptat principiul reprezentării proporționale în același timp sau nu cu un scrutin uninominal.

¹¹ Femeile au dobândit drept de vot în anul 1915. În anul 1920, Danemarca introduce sistemul electoral proporțional, bazat pe liste de partid.

Nicio persoană nu va putea vota decât sub condiția înscrierii în registrul electoral¹².

Danemarca, din punct de vedere electoral, este divizată în trei regiuni: Metropolitan Copenhaga, Sealand-Southern Danemarca și Nordul și Centrul Jutland. Cele trei regiuni sunt împărțite fiecare în câte 10 circumscripții (acestea, la rândul lor, sunt împărțite în 92 de districte electorale). La fiecare cinci ani¹³ se stabilește numărul de mandate ce este alocat fiecărei regiuni în funcție de numărul populației, numărul alegătorilor înregistrați la ultimele alegeri, precum și întinderea teritorială a regiunii.

Candidaturile se prezintă de partidele politice sau pot fi candidaturi independente. O candidatură independentă trebuie să fie susținută de cel puțin 100 și cel mult 200 de semnături din partea cetățenilor din districtul electoral în care o persoană dorește să candideze. Un alegător poate susține un singur candidat¹⁴.

Legea electorală reglementează, de asemenea, condițiile de alegere a supleanților și condițiile de intrare a acestora în Parlament, precum și procedura de urmat în cazul în care devine necesară organizarea unui al doilea tur de scrutin. Prin norme distincte se stabilește reprezentarea Groenlandei și Insulelor Feroe în Parlament.

Partidele politice joacă un rol major în viața politică daneză. Dreapta a fost reprezentată în 1915 de Partidul Conservator¹⁵, în timp ce stânga (Stânga Unită) se identifică astăzi cu Partidul Liberal. Stânga a fost reprezentată în Parlament încă din 1884, dar o forță politică adevărată devine abia la începutul secolului XX. În 1871 se creează Partidul Social-Democrat. Dreapta îi reprezenta pe proprietari și pe funcționari, în timp ce stânga pe fermieri, iar social-democrații pe muncitori. În anul 1905, din sciziunea stângii își face apariția Partidul Social Liberal.

Viața politică din Danemarca a cunoscut de-a lungul timpului transformări profunde. O serie de formațiuni politice și-au făcut apariția în peisajul politic, ele reprezentând noile evoluții din societate, dar și noua

¹² Partea 1, art. 3 alin. (1) din Legea pentru alegerea Folketing-ului.

¹³ În anul 2015 a avut loc ultima distribuire a numărului de mandate pe regiuni și circumscripții.

¹⁴ Partea 6, art. 32 din Legea pentru alegerea Folketing-ului.

¹⁵ Pentru detalii: <https://www.thedanishparliament.dk/en/political-parties>.

viziune a cetățenilor danezi asupra modului de reprezentare în organismele alese. În anul 1959 își face apariția pe scena politică Partidul Socialist al Poporului, desprins din Partidul Comunist. În anul 1995, o grupare care se desprinde din Partidul Progresului va forma Partidul Poporului Danez, iar formațiunea politică Noua Alianță își face apariția în anul 2007, pentru ca în 2008 să își schimbe numele în Alianța Liberală.

Rezultate alegeri legislative - 18 iunie 2015¹⁶

Nr. crt.	PARTIDE POLITICE	Nr. de voturi ¹⁷	Procent (%)	Nr. de mandate
1.	 Partidul Social-Democrat (<i>Socialdemokraterne</i>)	924.940	26,3	47
2.	 Partidul Poporului danez (<i>Dansk Folkeparti</i>)	741.746	21,1	37
3.	 Partidul Liberal (<i>Venstre, Danmarks Liberale Parti</i>)	685.188	19,5	34
4.	 Lista Unității – Alianța roșu-verde (<i>Enhedslisten</i>)	274.463	7,8	14
5.	 Alianța Liberală (<i>Liberal Alliance</i>)	265.129	7,5	13
6.	 Alternativa (<i>Alternativet</i>)	168.788	4,8	9
7.	 Partidul Social-Liberal (<i>Det Radikale Venstre</i>)	161.009	4,6	8
8.	 Partidul Socialist Liberal (<i>Socialistisk Folkeparti</i>)	147.578	4,2	7
9.	 Partidul Popular Conservator (<i>Det Konservative Folkeparti</i>)	118.003	3,4	6
10.	 Creștin - Democrații (<i>Kristendemokraterne</i>)	29.077	0,8	0
TOTAL				175

¹⁶ Pentru detalii: <http://www.thedanishparliament.dk/>.

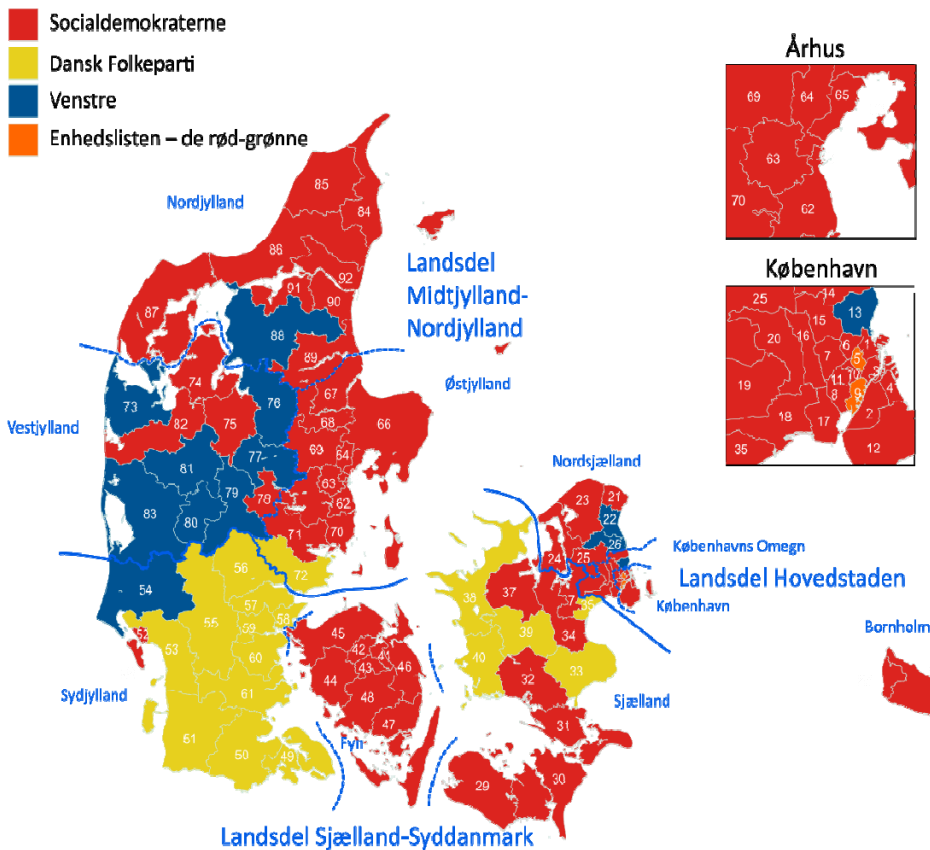
¹⁷ A se consulta: <http://www.dr.dk/nyheder/politik/valg2015/resultat>.

La alegerile parlamentare din 18 iunie 2015, rata de participare la vot a fost una ridicată, și anume, de 85,9% din cetățenii cu drept de vot s-au prezentat la urne. Participarea cetățenilor danezi la procesele electorale este una ridicată, fiind peste 80%.

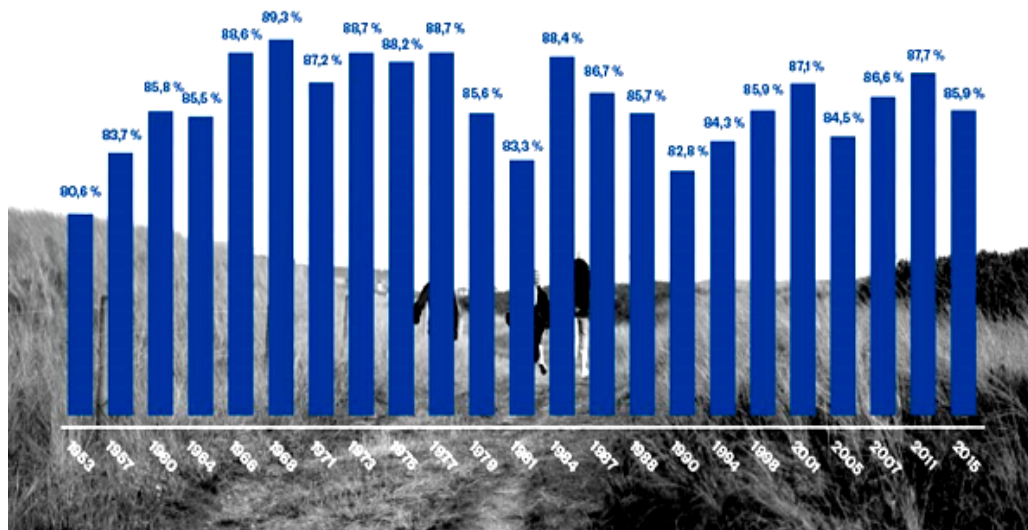
La cei 175 de parlamentari aleși pe teritoriul Danemarcei se adaugă câte doi parlamentari din Groenlanda și din Insulele Feroe.

Rezultate alegeri legislative 2015 –Groenlanda și Insulele Feroe

Nr. Crt.	Partide politice	Nr. de mandate 2015-2019
1.	<i>Inuit Ataqatigiit</i> (Groenlanda)	1
2.	<i>Siumut</i> (Groenlanda) (SIU)	1
3.	<i>Tjóðveldi</i> (Insulele Feroe) (T)	1
4.	<i>Javnaðarflokkurin</i> (Insulele Feroe) (JF)	1

Prezența la vot – 1953-2015¹⁸

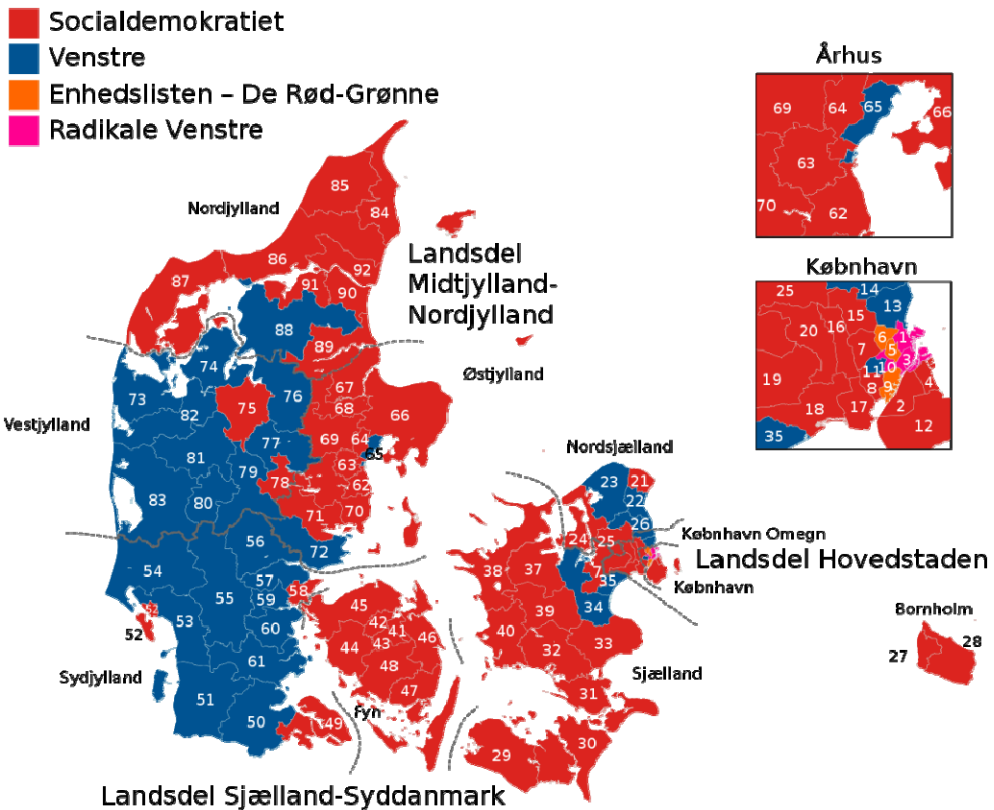

În anul 2019 în Parlamentul danez erau reprezentate 13 forțe politice: Venstre (Partidul liberal), Social Demokratiet (Partidul Social Democrat), Dansk Folkeparti (Partidul Poporului Danez), Radikale (Partidul Social-Liberal), Socialistisk Folkeparti (Partidul Socialist), Enhedslisten - De Rød-Grønne (Alianța Roșu-Verde), Liberal Alliance (Alianța Liberală), Det Konservative Folkeparti (Partidul Conservator), Alternativet (Alternativa), Nye Borgerlige (Noua Dreaptă), Inuit Ataqatigiit, Javnaðarflokkurin, Sambandsflokkurin. Social-democrații și social-liberalii, pe de o parte și conservatorii și liberalii, pe de altă parte, reprezintă principalele forțe politice aflate în competiție pentru obținerea puterii.

¹⁸ A se vedea: <https://www.ft.dk/da/folketingsvalg/saadan-stemmer-du/repraesentativt-demokrati>.

Rezultate alegeri legislative - Legislatura 2019-2023

Nr. crt.	Partide politice	Nr. de voturi ¹⁹	Procent (%)	Nr. de mandate
1	Socialdemokratiet	914.882	25,9	48
2	Venstre, Danmarks Liberale Parti	826.161	23,4	43
3	Dansk Folkeparti	308.513	8,7	16
4	Radikale Venstre	304.714	8,6	16
5	Socialistisk Folkeparti	272.304	7,7	14
6	Enhedslisten - De Rød-Grønne	245.100	6,9	13
7	Det Konservative Folkeparti	233.865	6,6	12
8	Alternativet	104.278	3,0	5
9	Nye Borgerlige	83.201	2,4	4
10	Liberal Alliance	82.270	2,3	4
TOTAL				175

¹⁹ Pentru detalii: <http://www.dst.dk/valg/Valg1684447/other/Folketingsvalg2019.pdf>.